

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247535

กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนุญสู่สภาพตำบลเหมืองหม้อ
อำเภอเมืองแพร่

ธนาพรรณ วงศ์สวัสดิ์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตุลาคม 2554

247535

กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลเหมืองหม้อ
อำเภอเมืองแพร่

ธนาวรรณ วงศ์สวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตุลาคม 2554

กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลเหมืองหม้อ
อำเภอเมืองแพร่

ชนาวรรณ วงศ์สวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

อาจารย์สามารถ ศรีจางงค์

.....กรรมการ

รองศาสตราจารย์มนัส ยอดคำ

.....กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติสุดา ศรีสุข

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์มนัส ยอดคำ

19 ตุลาคม 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ ความช่วยเหลือจากหลายท่าน ด้วยความเอาใจใส่ ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษาและตรวจแก้ไขจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ จาก รองศาสตราจารย์มนัส ยอดคำประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์สามารถ ศรีจางค์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติสุภา ศรีสุข คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำและความเมตตา ในการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีมาโดยตลอด เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์ กราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอบพระคุณผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองหม้อ รวมถึงบุคลากร เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเหมืองหม้อ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสะนู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มชมรม ประชาชนในตำบลเหมืองหม้อ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการจัดกิจกรรม

ขอบพระคุณ คุณนิติธร จากสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ คุณเพ็ญศรี โตเทศ คุณนพดล พุ่มยิ้ม จากศูนย์ สช. นครสวรรค์ ที่คอยให้คำแนะนำในการจัดเวทีสัมภาษณ์ สุขภาพ และ จุดประกาย สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมนูญสุขภาพ

ขอบพระคุณ คุณพิณทอง สุดแดน คุณสุปราณี เหมืองอุ่น คุณเจริญศักดิ์ เวียงนาค คุณศุภวรรณ แสงจันทร์ คุณจักรพันธ์ รอดทุกข์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นวิทยากร ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือในการจัดกระบวนการวิจัย

ขอบพระคุณพี่ปรีชา ที่คอยจัดทำ ตามเอกสารต่างๆ และคอยประสานงาน แนะนำการจัดทำวิทยานิพนธ์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ผู้ให้กำเนิด คุณสาธิต ไกลถิ่น ผู้อุปการะเรื่องค่าเล่าเรียน ตลอดจนบุคคลในครอบครัวทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมาจนสำเร็จการศึกษาตามที่หวังไว้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีงามทั้งปวง เป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ธนาวรรณ วงศ์สวัสดิ์

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่
ผู้เขียน	นางสาวชนาวรรณ์ วงศ์สวัสดิ์
ปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์มนัส ยอดคำ

บทคัดย่อ

247535

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาบริบทตำบลเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลเหมืองหม้อ (2) ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลเหมืองหม้อ ตามแนวคิดสามเหลี่ยมเข็มนา และ (3) ศึกษาผลจากการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลดังกล่าว ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้นำเอาแนวคิดสามเหลี่ยมเข็มนาเป็นแนวทางการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่า

(1) บริบทของตำบลที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ คือ ประชาชนได้รับการศึกษาทั้งในและนอกระบบ มีลักษณะความเป็นอยู่แบบญาติมิตร มีการรวมกลุ่มหลากหลาย ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นแหล่งจัดเกลาทางสังคมให้คนในตำบลมีความสามัคคี มีศูนย์ยุติธรรมตำบลช่วยไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งภายในตำบล ส่วนบริบทของตำบลที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อน คือ น้ำท่วมในพื้นที่ทำการเกษตร ประชาชนขาดรายได้ จึงต้องออกไปรับจ้างนอกเขตตำบล ชีวิตเร่ร่อน ความสนใจในสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัวลดลง มีปัญหาสุขภาพจิต การบริโภคเปลี่ยนไป เล่นการพนันและดื่มสุราในงานศพ

(2) กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ

1) ร่วมกันสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้องในพลังส่วนที่ 1 ของภาควิชาการ โดยประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ SWOT เชื่อมโยงกับธรรมนูญสุขภาพตำบล หากดูอ่อน ข้อดี อุปสรรคและโอกาส เข้าใจร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสุขภาพเป็นแบบองค์รวม

2) ค้นข้อมูลทางด้านสุขภาพให้กับประชาชน โดยใช้เวทีสมัชชาสุขภาพเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา หาทางแก้ไข ร่วมวางแผนดำเนินการ และนำไปปฏิบัติ

3) รวมพลังในการสนับสนุน ผู้นำตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล สนับสนุน งบประมาณ การดำเนินงาน การบริการ และสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันของประชาชน

4) ถอดบทเรียน ตัวแทนจากทุกภาคส่วนในตำบลจากการร่วมติดตามประเมินผล การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

(3) ผลจากการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบล พบว่าในตำบลเหมืองหม้อเกิดการบูรณาการทำงานร่วมกันจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน กลุ่มชมรม องค์กร หน่วยงานของรัฐ ผู้นำตำบล ใช้งบประมาณที่มีอยู่ในตำบลมาแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชนในตำบลเองโดยผ่านโครงการหรือกิจกรรมสุขภาพที่ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่การมีสุขภาพที่ดีตามกรอบและแนวทางของธรรมนูญสุขภาพตำบลเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่

Thesis Title	Process for Driving Health Constitution in Muangmor Sub-district , Mueang Phrae District
Author	Miss Thanawan Wongsawud
Degree	Master of Education (Health Promotion)
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Manas Yodcome

ABSTRACT

247535

The research was aimed at (1) studying the context of a sub-district that led to the push forward for the health constitution in Muangmor Sub-district, (2) studying the process of pushing forward for the sub-district health constitution basing on the concept of the triangular force that moved the mountain, and (3) studying the results of the pushing forward process. This was a case study of Muangmor Sub-district, MuangPhrae District, using participatory action research utilizing the concept of the triangular force that moved the mountain as a guideline.

The findings reveal that:

(1) The context of the sub-district that supported the process of pushing forward for the sub-district health constitution was that the people had obtained both formal and non-formal education. They had lived with close kinship, formed various types of association and network, believed in Buddhism and had the temple as their spiritual center and a source of socialization. The sub-district's center for justice was set up for conflict resolution in the sub-district. However, there were some contexts that went otherwise the flood over agricultural areas, the people's lack of income and were forced to seek a job outside the sub-district, a hectic ways of living, the people's less interest in their own and other family members' health, drug abuse, the changed patterns of consumption, gambling, and drinking alcohol during a funeral ceremony.

(2) The push-forward process for the sub-district health constitution was carried out along the 4 steps:

1) Cooperating in building up the right form of knowledge at the 1st force of the academic and professional sector by using the SWOT analysis in connecting with the sub-district

health constitution, searching for strengths and weaknesses, obstacles, and opportunities to gain the mutual understanding one the holistic health solution.

2) Distributing healthcare information to the public by organizing a health assembly to give them an opportunity to exchange ideas and to learn together in analyzing and tackling problems

3) Mobilizing the support for sub-district leaders, sub-district health promoting hospitals, sub-district administrative organizations to provide budgetary, technical, and administrative supports as well building up the public's mutual understanding.

4) Extracting lessons from the concerned sectors in the sub-districts from the collaborative evaluation process on the projects and activities.

(3) As the result of the process for pushing forward for health constitution, it was found that there was collaboration among government officers, individuals, forum groups, organizations, and governmental agencies. The sub-district leaders had mobilized social capital in the sub-district to find the solutions to health problems affecting the people in the sub-district using projects or activities run by the villagers aiming at acquiring good health along the framework and guidelines of the health constitution of Muangmor Sub-district, MuangPhrae District.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ 2550	9
แนวคิดธรรมนุญสุขภาพ	14
การนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ	19
แนวคิด “สามเหลี่ยมเข็มนาฬิกา”	22
SWOT Analysis	24
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
กรอบแนวคิดในการวิจัย	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
วิธีดำเนินการวิจัย	41
การตรวจสอบข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	44
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	67
สรุปอภิปรายผลการวิจัย	67
ข้อเสนอแนะ	75
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	80
ภาคผนวก ก กระบวนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลเหมืองหม้อ	81
ภาคผนวก ข แนวทางการประชุมเชิงปฏิบัติการ	91
ภาคผนวก ค รูปภาพการทำกิจกรรม	98
ประวัติผู้เขียน	103